

ԹՐԱՎԻԿԱՆ ԱՐՄԵՆԻԱ

¶ M I C H A E L B U S T E R U S H A U S

ԴՐԱՅԻ ՏՐՈՒ ՏԱՐԵ

ՀՐԱՄԱՆ ՈՒՐԲԱԹ 13 ՄԱՅԻՍԻ 1849

θトト 337

Chippewa

Առաստանդնուալօվիս , 10 Մայիսի .

Վայրաբաղմբիս հանգստութիւնը կը շարունակուի միշտ . և տէրութեան ներքին քաղաքական գործերը ընդհանրապէս հանդարտ վիճակի մէջ են . ուստի կառավիսրութեան ու շադրութը առայժմ մասնաւորապէս լւրովայի երեսիլի գէպը քերուն վրացօք զբաղեալ է . որմնք մօտ օքերս , ինչպէս որ յայտնի է , անակնունելի և խիստ ծանր դարձուած մը ունեցան :

Օգոստափառ Որունաց Կայսեր բանակի օգնաւ
կան Կրասպ զօրապետը , իւր կառավարութենէն
յանձնուած պաշտօնը լումբնցընե լով , անցեալ շաբ-
թու Վ լապիմբ անուն շագենաւոլմե կնեցու Կրա-
տանդնու պօլտուն Որումիա վերադառնալու :

Բարձրագոյն Դրան Եւրոպայի տէրութեանց
հետ ունեցած բարեկամական կապակցութիւննեւ
ըստ միշտ հաստատուն վիճակի մէջ կը գտնուին .
և երկրայսութիւն չկայ թէ բարձրապատի . Վեծ
Եպարքոս Ուշ վաշային նախագահու թեամբ
կազմնած խորհրդարաննը , իւր խռհեմ և իմաս
տուն ընթացքով , կարտղ պիտի ըլլայ միշտ այս
օրինակ ցանկալի անդորրու թեան մէջ պահելու
տէրութեան արտօքին բազմականու թիւնը , որ
ովհանք յատկապէս ներքին բարեկարգութիւննեւ
վրայօք ինսամբ տանի , և հատարակաց բարյականն
և նիւթեական զարգացման համար եղած աշխա-
տու թիւնները յառաջացընէ :

РЕДУКЦИЯ

Ուստիյս բարյական պահը Պաշտություն է

| բագրոյս մօրտի 18 հրատարակուած 333 թուա
նշանավլ թերթին մէջ այս խորագրով ՚ի ըստ ըն-
ծայոծ ճառերնիս կը կարձէ ինք որ շարունակուեն
կարօտ պիտի ըլլայ . այնքանով պիտի ըլմըննայ .
բայց երբ այն ճառին պատճառ տուող անձին
կոստանդնուպօլսէն մարտի 29 ին գրած նամակը
ոյն լրագրոյս ապրիլի 15ին հրատարակուած 335
թուանշանավլ թերթին մէջ կարգ այցինք նէ՝ հարկ
եղաւ քննութեան տունու լ այն նամակն ալ . և
մեր քննութեամբ գտածը նորէն հրատարակել .
Ո՞ենք որովհետեւ առաջին անգամի ճառերնուա
մէջ Դատավիարարի նետն նկարագրին հեղինակին գէմ
քան մը գրած չէնք անցնաղէն . այլ միայն պարզ
մոռութեամբ ըստած խօսքերուն աղքիւրը , և ան-
կեց ելոծ և եղելու հետեւութիւնը ցըցուցինք
որպէս զի այնպիսի զրուցուածքներէն և այնպիսի
ոկզունքներէն զդուշանայ , որ կարդացովները ի-
րեն վրայ թիւր կարծիքի չերթան : Խօսածներուն
հիմն բռնած գրութիւնը իրեն գիւաը և մաս
ծութիւր ըլլայ նէ հետեւութիւններուն համար
ալ ինքն պատասխանառու ըլլալու կը պարտաւո-
րէր . բայց մենք այն գրութեամը պատասխանա-
տուութիւնը իր վրայ ջանրոցընելու մոօք իմո-
ցուցինք նոյն բանասիրականին մէջ որ անանկ ը-
սողներ շոտ կան . և թէպէտ բուն դրութիւնը
չարտմուութեամբ մոռածուած է , բայց ամէն ա-
ռանկ ըստըները նոյն չար մոքին հազըրդ չէն : Վյո-
էր աս խօսքին միտքը . “ Կուզեմք հաւատաւու որ
այս խօսքս ըստըները ամէնն ալ չէն կարզացած
նշմարել թէ ինչ հետեւութիւն կելէ ասկէց ” :
Դրութիւնը երբ և ինչ նպատակով մոռածուիլն
ալ ցըցուցեր եմք . անցեալ գարուն մէջ աս բայ-
նըս մոռածողներ աւելի եղեր են , տառքինութիւն
և մոլութիւնը ըստած ծանօթութիւնները ցփու-
թելու համար . որպէս զի ամեն տաեն այս աշ-
խարքիս մէջ առաքինութեան վարձք և մնլութիւ-

— Օխա փաշան , որ յառաջագոյն Հաքիստիկի
ընդհանուր կառավալարիչ կարգուած էր , կայսե-
րական հրամանաւ Վ իտին սիրութիւնոյն պաշ-
տօնիւ . իսկ Հաքիստիկի ընդհանուր պուստակալու-
թիւնը վէղիրութեան ախտղսավ Իդէթ փաշոյին
յանձնուեցաւ . որ արդէն վոխանսորդալքար կը-
կառավարէ յիշեալ նահանգը :

— Ոստիկանութեան (բոլիցիա) երկրորդ տեսու չ
Ոչիստ է ֆէնախն՝ գործակալ (գափութէ հիա) ան-
ուանեցաւ բարձրապատիւ Ոխզա փոշոյին , որ
Պրուսայի կուսակալ է :

— Ելք հաստատեն թէ , մայրաքաղաքիս բանտեցուն մէջ գտնուած գլխաւոր և խիստ վլունկաւոր չարագործները Արաբիա պիտի աքսորութն :
— Դաւըքժէն ապլիքի 23 ամսաթեառվ եկածը կը անուցանեն թէ , Պարսից տէրութէն և Գաղղիոյ հասարակապետութեան գեսպանին մէջ բաղադրական հաղորդակցութիւնները դադրեր են . ըստորում Վեհափառ Շահը չուզեր է ստորագրել առևետրական դաշնոցը , որ երկու տարի առաջ հաստատուեցաւ ՚ի Փարիզ Ուստի Դէհրանի Գաղղիոյ գետպան մօսիւ Արդիքը յիշել մայրաքաղաքին մեկներ է Դրապիզն երթալու . ուրտեղ պիտի սպասէ իւր կառավարութեան նոր հրամանացը :

Պուբլիչն եկած վերջի լուրերը ապրիլի 23էն
են . և ամէնիքն ալ կըհամաձայնին ըստելու թէ
շունդ արացւոց Պիմ սպարապետը երթալով կը-
զօրանայ Դրանսիլվանիայի մէջ , և իւր զօրաց թիւը

պատիի ցըլլալէն հանդերձեալ կենոց գոյութիւ
ընդունելու չըստիպուին : Եամակին հեղինակը
պարզմութեամբ ատանիներուն այս սկզբունքը
ընդունած ըլլալով հետևեութիւնը չ' կրցած տես-
նել . ուստի մենք ալ հարկ սեպեցինք թէ զինքը
և թէ իրեն գրածները կարդացովները աս հետեւ-
ութիւններս ցըցընելով սկզբունքներէն զգուշա-
ցընէլ : Եւ այս սկզբունքս բռնող և հետևեու-
թիւնէն ալ չփախչողնոր մատենագիր մը ցըցընե-
լով , որ է հաւաքան , որ ստակին վրայ կարածութիւ-
մը տեսեր էր մարդկային ազգը մն զըէ աղատելու-
և մէկ նոր նիւթական քրիստոս մը սեպուելու .
ըսած էինք . “Չեմք կարծեր որ այս մեր պարզա-
միտն ալ հաւաքանի գաղափարները ազդին մէջ
տարածելու գործիք ըլլայ . չգիտնալով էղեր է նէ-
գիտնալէն ետքը ետ կըկենայ” :

Պարզամիտ ըստածնիս՝ վերցիշեալ նամակին գըրիչն է . որ իւր նամակալը նոր ապացոյց տուեր է իրեն պարզմառթեանը : Վցեկ է ըրեր որ իւր գրածներուն պատասխանատութեանը ։ Վցեկ է ըրեր ու ացուցեր է . մենք ալ զի՞նքը օտարին կարծեացը և դրութեանցը պատասխանատու ընել չենք ուզած . և ասովմեղբատ մասին արդարացուցեր է : Բայց մեր գրածը 100 մասն բաժնելալ, և 98 մասը իրմէն նետելով և միայն երկու մասը յիշեալ ։ Կարագրոյն վերաբերելը խոստովանելով և այս երկու մասին պատասխանատութեանը իւր վրան առնելով աղէկ չէ ըրեր : Խննառնըութեան համար, որոց պատասխան պիտի ցոյց , ըսեր է որ, “Ուրիշքանի մը և բազացիներուն գըրածներուն ու կարծիքներուն դէմ էր, որ թէ պէտ այն անձերը մէնէ շատ հեռու են ու կարծիքնին ալ մեր ։ Կարագրոյն մէջ ճառուածն նիւթերուն հետ կերպիւ մը կցորդութիւն ցունին, սուկայն շգփենաւերուն ելթևեկութիւնը աս դարոյս մէջ խիստ կարգաւորած ըլլալուն՝ կերպիւմը եկեր այն բանասիրականին մէջ մտեր էին . և ինչպէս որ ալ ուշադիր ընթերցողը կընայ նշարել, անոնք իրենց կողմէն ախաճայ եկեր էին . ու

շատ աւելցուցած է : Այլև այս երկրին սահմանադրությունները՝ Վալտքիսյի կողմէն, որ արդէն գժուարամատչելի են, ևս առաւել ամրացուց պատճենէ ներովկե ուրիշ արդելքներով : Գեմ՝ սպառապետը Խիստոքանցրութեամբ կըվարուի Դրան սիլվանիայի բնակչաց հետ՝ անոնց համակրական սէրը տուանալու համար :

ԵԳԻՊՏՈՍ . Աղեքսանդրիա , 1 Մայիսի : Կշանակութեա
արժանի երեսէլի զ իսպուած մը չկոյ : Հանգստու-
թիւնը և բարեկարգութիւնը կը շարունակուին
միշտ բոլոր Եգիպտոսի մէջ , և բարձրապատիւ-
Վագասա փաշան մարդամիրաբար հոգ կը տանի ի-
րեն յանձնուած պաշտօնը արժանաւորութեամք
ի գործ դնելու :

Իսլամից փաշային որդեգը Ամէտ պէջ և Խոմայիլ պէջ անցեալ շաբթաւ Փարփղէն հասան յԱքէքստնդրիա . ուրտեղլիբենց աստիճանին վերաբերեալ պատուով ընդունուեցան , և հետեւ եալ օրը մ. կնեցան Գահիրէ երթալու : Յիշեալ Պէյերուն հետ Փարփղէն եկաւ նաև Հալիմ պէյը, որ Աէնէմիտ Ալի փաշային որդին է :

THE SUBLIME IN LITERATURE

ԱՐԴՅՈՒՆ. Լուսառն 7 Մայիսի ըստ լատինացւոց

Պոտերուն խորհրդաբաննեն մէջ խօսք բացուելով
Գտղղիոյ հասարակաբետութեան Խոտիա զօրք
յուղագրկելուն փրայօք, | Էնսասովնի մարքեզ պատ
տասկաննեց թէ այս վէճըով միջնորդութեան հաշ

բերողն ալ բանի հոն մասցուցեր էր՝ Այս 98 մասը՝ մէկալ իրեն ընդունած երկու մասէն զատքան չեն, բանասիրականը ամբողջ մէրեն վար մէկ խօսք մըն է, մէկ գրութեան մը փայ է, և վը կայութիւնները և ուրիշ զբուցուածքները այն գրութիւնը հստատելու համար են: Դրութիւնն է այս. կրօնական ուամոնքը կրթութեան սերմունչը ըլոն է, այս ուամունքը զարդանալով կրթութիւնը կատարելագործելու ճամբան խօթեց: Վարդոյս նիւթական վիճակը հանդստացընելու և պաշարը առատացընելու վրայ կրթութեան մէջ քրիստոնէական կրթութիւն չմննելով, դաստիարակութիւնը անպտուղկըլայ: Ըոլը խօսքերնիս ասոր վրայ գառն առանալուն համար՝ ուշտիւ ընթերցուներուն ալ քիչ մը զժուար կըլար այն 98 մասը մնացեալ շ մասէն որոշել, և նամակին հեղինակը՝ որ բանասիրականը ուշտիւնիւնի կարդացեր և այդ որոշումը տեսեր է, պէտք էր գիտնալոր այդ պէս ուշտիւ ընթերցուներ շատ չեն գտնուիր. ուստի պէտք էր իր կողմէն ուրիշներուն ուշադրութեանը օգնել. և ասոր բաւական չէր լոկ ըսելը թէ այն 98 մասը իրեն չինած Նկարագրոյն հետ կցորդութիւն ըռւնի, միայն շ մասը անոր կը վերաբերին . քանզի միայն անոր ասանկ ըսելուն համար ըսածին հաւատացողները՝ ուշադիր ընթերցուներէն ալքիչ կը գտնուին. այլ բուն խեկ բանասիրականին խօսքերէն ասպացուցանելու էր որ այն 98 մասը՝ մնաց եալ շ մասանց հետը կցորդութիւն չունին և առերկու մասը քիչ բան ըլլալով չեն տեսնուեր գաղտուկ բանասիրականին մէջ մտեր են. կամ 98 մասը շատուոր ըլլալով բռնութիւն բանեցուցեր են. և չմոցընելը անհետք եղեր է: Հարեւանցի մը ոս ալ նշանակեմը այս տեղս որ՝ խօսքը խօսքի կարգ բանի մասնելը նիւթական բռնութիւն բանեցընելով, ամնդուղքով պատէն վել ելածի պէս կամ դռները կարածի պէս կամ դէմել լուղ արգելքները վանած և վրունտածի պէս չմտներ: Խօսքին բանեցընելու բռնութիւնը մըտ

մար՝ Անդղիոյ և Գաղղիոյ կտուավարութեանց մէջ
մասնաւոր խորհուրդ մը և գաշնադրութեան չե-
ղաւ . միայն յիշեալ հանարակապետութիւնը լուր
տուաւ թէ , այս օրինակ զիտաւորութիւնն մը ու-
նի , և Անդղիոյ կտուավարութիւնը արժան չա-
մարեց զէմ դնելու այս բանին :

— Այս էնթի Ծրբանից միացեաւ թագաւորութեանը մէջ անդ որբութիւնը միշտ կը չարունակուի, երբոր կը անսնենք թէ Կուրոսայի միւս զանազան տէրութեանց մէջ քաղաքական հորիզոնը երթալըլ կը թանձրանայ չարագու չակ ամպերով։ Միգվայ կառավարութիւնը իւր սովորական խոհեմութեամբը առայժմ պարզապէս կրծնէ այս քաղաքական երեւելի գէպերը. և ցանկալի է արդարեւ օր անսնց վախճանը այն առափան վրա տանգաւոր ըլլայ, որպէս զի չարաբառ որի ինքն եւս պատերազմին ասսպարէ զի մանելու. քանիզի յայնժամ պիտի ծագի Կուրոսայի մէջնդ հանեւր և ահագին կուիւ մը. որուն հետեւութիւնները անհնար է հիմակուանէ գուշակել :

— Իռլանտայի ժողովրդեան խոհքութիւնը և
կարօտութիւնը գլաւաւոր փոփոխութիւն մը ըս-
տացան , թէպէտեւ կառավարութիւնը , որչափ
որ կարելի է , ամէն կերպիւ կաշխատի անոնց վի-
ճակը լաւացընելու և անպակաս գրամական օգ-
նութիւնն կը բաժնէ կարօտաւորաց :

ԳԱՂՋԻԱ · Փարփղ, 8 Մայիսի ըստ լսաբնացւոց :

Վրդ առւթիւնը և յուղմունքը օր ըստ օրէ կ'աւ ւելնան այս մայրաքաղաքիս մէջ , ըստօրում կառավարութիւնը ամէն կերպ միջոցները ՚ի գործ կըդնէ որպէսզի աղդային երեսփոխան ընտրուելի անձինքը իւր կուսակիցներէն ըլլան , և այս բանը , յայտնի է որ սահմանադրութեան գէմ է , քանզի ժողովուրդը իւր ազատ կամքը պիտի ընտրէ իւր պատգամաւորները :

Հայց յայսմանէ՝ Պաղպիսյ հասարակատետութեն
զօրաց Հռոմայի հասարակապետութիւնը Ցնիքը լու-
երթանին, և Հռոմայեցիներէն զարնուենին
խիստ գէշ տապաւորութիւնը ըրաւ աղասաւիրաց
վրայ . և այս ծանր իներոյն վրայօք վիճականու-

բին վրայ է . և այն խօսքը որ՝ նախընթաց և հետևող խօսքերուն հետ ունենալու կապակցութը յայտնի կերպով կտրուած չէ , կարգաւ անոնց հետ կապուած է նէ , ըսել է որ հետեւութիւն է . առաջարկութիւնը ընովին վրայ կըքռնանայ որ այն հետեւութիւնը ընդունի : Քանիսովրականին

98 մասին ալբանեցուցած բռնութիւնը ասկերպապիսի ըլլայ . որովհետեւ մնացեալ երկու մասին հետ կցորդութիւն ունենալին չէ միտեր նամն կին հեղինակը . միայն իր Նկարագրոյն մէջ ճառագած նիւթերուն հետ կերպիւ մը կցորդութիւն չունին ըսեր է : Խնձի բաւական է այն որ մնացեալ երկու մասը իր նիւթոցը հետ վերաբերութիւնին . կեռուանց ըլլալն ալառայժմ վետո չունի մեր ըսածին : Քանզի 98 մասն ալ երկու մասին հետ կցորդութիւն ունին . և երկու մասը կըլլատրամբանից ըսած միջնորդ եղը՝ որով 98 մասն ար Նկարագրոյն մէջ ճառագուած նիւթերուն հետ կապակցութիւն կունենայ . ասոր համար կըսեմթէ երկու մասին պատասխանատուութիւնը իր վրան առներով՝ մնացեալ 98 մասին ալ պատասխանա-

տուռն թեանը կը պարտաւորի , որ բանասիրական
նին մէջ նէ յայտնի նշանով և նէ ալ մորով կամ
իօսի կարգով մէ կալ երկու մասէն բաժնուած
չէ , Գանիք հիմա պատասխան տուած Զ մասանցը

Առաջին մասը հարստանեալու տարապայման փա
փաք ունենալու դէմ զրուցած խօսքելնիս են ե-
ղեր . որ՝ «ազգայնոց մեծ մասին՝ գեղարուեսանե-
րէ ու գրականութենէ առաջ՝ կենաց հարկաւոր
եղած արհետաները սորվելու գործածելպէտք է՝
ըստւած վնասակար խօսքերուն դէմ մէջ բերե-
ենք : Այսինքն, նաևակը գրովը Նկարագրին մէջ
ըսեր է որ, մէկ տղայ մը առաջ խունդուռածիո-
նիւն . Ակրվո-նիւն, և ուրիշարուեստներ սորվե-
լու . է որ կենաց հարկաւոր են . ասոնք աղջկ մը
սորվելցն ետքը գեղարուեսաներ ու գրակա-
նութիւն սորվելու կարգը կուգայ : Բանասիրա-
կանը ըսեր է որ՝ այս խօսքը վնասակար է . Ըկ-
տակը ըսեմ, Նկարագրին այս խօսքը ինչպէս որ

միւններ եղան պատգամաւորաց ժաղվյջն մէջ ,
բանցմէ շատերը իրենց գմբօհութիւնը յայտնե-
ցին կառավարութեան այս ընթացքին վրայ . և
առաջդրելեցին որ քանի մը հողի բննիչ ընտրուին,
կառավարութեան կողմանէ Աւտինո զօրապետին
որուած հրամանները տեսնելու և բննելու հա-
յունական առաջնորդութիւն առ եսկիմո

ար ։ Աւստի պատագամաւորոց մէջեն 16 երեսը
ոնձինք քննիչը ընտրուեցան այս բանին ։ որոնք
հանրամասն առկեկա թիւններ առանալին ետքը
առաջիւ յուղորկուած զօրքերուն գլխաւոր հրա-
հանատուր Ու ամինօ զօրսագետին ընթացրին վրաց ,
յայտնեցին ազգային ժողովցն թէ յիշեալ զօրա-
գետը , իրեն տրուած հրամանէն աւելի բան ըրած
։ քանզի ժողովցն նսկատակը այն էր որ Զիվիդա-
լէքիա խրկուած զօրքը , այնտեղ սպասեն և յայն
ամ միոյն չու տմայի վրայ քաղըն , երբոր աւստրի-
ական զօրքը այս մայրագաղաքը մանել կ'ուղեն ,
համեթէ հակառ ակ յեղափախաւթիւն մը (քօնդը—
ու վոլուսորին) ծագելու ըլլայ չուոմի մէջ ։ Նետե-
աբար բննինները այս առ աջարկութիւնը ըրին ,
որ ազգային ժողովցն մեծագոյն մասին հաճուքը
ոնդունուեցաւ : “Ագտային երեսփախանաց ժող-
քը կը հրաւիրէ զիտավարութիւն , որ հարկաւոր
միջոցները ՚ի գործ գնէ , որպէսզի իտալիա յու-
ղարկուած զօրքը իրենց ճշմարիտ նպաստակէն ա-
ռենեին չեռանան այսուհետեւ” :

Կառավարութիւնը ՚ի սկզբան աղդ այլին ժողովին իմացուցած էր, որ հասարակութեաւութեան գորաց Խոտղիա երթալը ն պատճառը ուրիշքան էր, բայց միայն ըլլայ որ Վաստրիան իր ու զածը հշամանաբար ընէ այս թերտկզգութին մէջ. ասկայն անը այնպէս չէրկառ . այլ Գաղղիոյ հասարակագութական գորբը, Աստրիացիներէն առաջ գոռուի վրայ յարձակուեցան, և կը կարծէին թէ անմիջապէս յազմանակաւ ներս պիտի մանեն. բայց ուղիդ հակառակին Հռոմեայեցիները քաղցութեամբ և յուստհասութեամբ զարնուեցան Գաղղիոցի զօրաց հետ . որսնը շատ վնասալ պարտաւորեցան ետքաշուիլ : Վյո գիպուտածոյն համար կառավարութեն ընթացքը շատ մեղադրեցաւ . և ձայն մը կը տարածուի թէ Ուստինո զօրապէտը ետ պի-

բացատրեցինք, որ ուրիշ բացատրութիւն աւ
չվերցըներ, և ինձի չերեխը որ շտո վնաս մը հառ
ցընէ : Ուէ որ ՚ի գործ դրուի նէ՝ ասկէց ծագեց
վը վնասը չափի և սահմանի տակ չըններ, բայց
տղէտ մարդիկ անդամ՝ Նկարագրին խօսքը գոր
ծագրելու չգալը գիտնալով ասկէց վնաս մը չեն
տեսներ, վնասը միայն՝ Նկարագրին հետինակը տե-
սեր է որ իրեն ուրիշ օգտակար բաներու գործա-
ծելու ժամանակը՝ Ուուսօ անսւն գորդիացի ան-
հաւատալին Եմիլ գիբբը կարդալով անցուցեր է . և
տեսնելով որ Ուուսօ չը ուզեր իր Եմիլը կարդա-
ցող և խմաստուն ընել, այլ վարպետ հասանկօն մը
ընել որ ազգութուր դիւրու ճարէ, անոր համար
վերացեալ և անիւթ բաներուն, և Երտուծոյ
անդամ սինունը Եմիլին ականջնին հասցընել չըր
ուզեր մինչեւ որ Եմիլը քանի տարին շանցնի, այս
կերպ գաստիարակութիւնը իր խելքին աւելի
մօտ եկեր է . և բարեմասութեամբ կարծելով որ
այս ճամբան ազգին մէջ մանէ նե ազդը շտո կը-
հարստանայ, տղել ասոր յորդորելը իր ազդասի-
րութեանը նպատակ բաներ է :

Նկարագրին հեղինակը կրնայ այս բառձիս դէմ
բողքի և ըսելոր՝ Վրտուածց ծանօթութիւնը
տպայոց դաստիարակութեան կարգէն դուրս հա-
նած չեմ. մանաւանդ՝ աղուն դաստիարակութե-
տակ մանելին առաջ ըլլովու բանի մը պէս ենթա-
դրած եմ. և այս հաստատելու համար կրնայ
Նկարագրին յառաջաբանութենէն վիսայութիւն-
բերել. որ ըսեր է Վրտուածգիտութենէ ետքը՝
երկրիս վրայ մարդուս մէկ հատիկ ցանկալու բա-
րիքը յարմար դաստիարակութիւն մընէ, որ Վր-
տուածգիտութեան հետ մէկ տեղ, մարդս հնա-
րաւոր եղածին չոփ կատարելու թե կըհացընէ”;
Բայց չգիտեմ թէ այս խօսքովս կրնայ մի աղու-
տիլ: Վրտուածգիտութիւնը կրթութեան կարգի
մէջ գործնականի վերաբերութիւն պիտի ունենայ.
և աղայոց համար Վրտուածգիտութիւնը ամենա-
հարկաւոր է ըսովներուն միաբը այն չէ որ տղայը
բան մը եվել գիտնան. այլ բարոյականնին շնո-

ոի կանչուեւ և Պըսո զօրապետին պլատի յանձնուի շատիստի զօրաց գլխաւոր հրամանաւասարութեւ .
— Տիմոն քաղաքը ծանր խռավածիւննեւ պատահեցան մօյիսի 4ին , որ հասարակիակէտութեւինսադրութեան տարեգ արձիք տօնախամբութեան է . և այս խռավածրաբները ով ըլլալինին չայտնական .

թունքաւ. ։ Ի վրայ այս մասնայօր կապակալչ
պետութեան նախագահին հրամանու ը նոյն բա-
ղաքին ազգային պահապան դօքաց միաբանու-
թիւնը լուծուեցաւ. ։

ԻՏԱԼԻԱ : Գաղղրիոյ հասարակապետութեան
գրքը հրամանատարութեամբ Ուտինօ զօրապետին
Չիլիկավիքիա հասան , և ապրիլի 13—25ին շո-
գենաւերէն ցամսըը ելան՝ տառնց մէջ ընդդի-
մութիւն մը գտնելու . քանդի բնակիչները բաւա-
կան զօրութիւն չունեն արդիլելու անոնց յար-
ձակումը . ՚ի վերայ այսր ամենայնի քաղաքական
կառավարիչները բողոքեցին այս արշաւանոց
գէմ : Ուտինօ զօրապետը բանի մը յայտարարու-
թիւններ հրատարակեց ՚ի Չիլիկավիքիաս , որ-
պէսզի կարող ըլլայ բնակչոց մէջ Հակառակի յե-
ղափօխութիւնն մը (բէարսիօն) գրգռել , և իրեն
կուսակիցներ գտնել . բայց այս բանը չյաջողե-
ցաւ . քանդի ժողովուրդը ամեննեին տկանը չդիմու-
լով անոր յայտարարութեանցը , բոլորավին հան-
դարտ մնաց . Յայնժամ յիշեալ զօրապետը իւր-
բանակի օգնականներէն մէկը յուղարկեց ՚ի Նո-
ռում . որպէս ողի հասարակապետութեան հետ խոր-
հուրդ ընելով , Թոյլառութիւն ստանաց անկէ ,
որ գաղղրական զօրքը բարեկամօրէն մանեն ՚նոյն
մայրաքաղաքը : Ուսիայն հուռմէ ական ազգային ժո-
ղովը ՚ի որաշոնէ հերքեց այս խնդիրը : պատառ-
խանելով թէ ժողովաւրդը մինչև իրենց վերջին
շունչը պիտի մաքառին այս բռնական յարձակ-
մանը գէմ . ու անմիջապէս հետեւալ բոլոր-
նաց թուղթը յուղարկեցին Ուտինօ զօրապետին՝
Շիքանդինի պատգամաւորին հետ :

“Հասմեական ազգային ժողովը, սրբան վրայ մեծ տպաւորութիւն ըրաւ այս հոսանքակապեցաւ Շենքն եւիօնին մեծ ասածակալման սպառնափառ

կելու զօրաւոր առախթ մը ունենան : Կտուած
կայ և մեզ ստեղծեց և մեր կենացը և մահուն
բացարձակ տէրն է . և մենք մեռնելոն ետքը մեր
հոգւոյն վայ իշխանութիւն ունի : Առաքինի
ըլլալը մեզի պատուիրողը , և իրեն հաճոյ եղած
առաքինութիւնները որն ըլլալը մեզի սորմիցընողը
Վասուած է . մենք առաքինի ըլլալը և աղջկ
բարը ունենալու կըստարաւորինի նէ՝ պատմաւն
այն է որ այս պարտականութիւնն մեր վրան դնողը
Վասուած է : Դիոր հսմար բարի գործքերը և աւ
առքինութիւնները Վասուածգիտութեան և հու
ւասու պատուղ կըսեպուինն է ; Եւ մէկ մարդ մը երբ
որ առաքինի ըլլալը . և բարոյականը շնորհելու ու
րիշ միջոց մը ցըցընէ նէ՝ անոր գրութեանը մ.ջ
Վասուածդիմութիւնը խօստ հարկաւոր եղած
ըլլար . երբեւ պարզ ան սական գիտելիք մը եւքն
աւ սորմի նէ վիաս չունի ըսել կելլէ . Ակարաւ
գրին հեղմանակը կըսէ ՞Վեզի պէտք եղած զի-
տութիւնը . . . մարդուս նիւթական վիճակը աւ
ուասու ու հանգիտստ ընելու , ու Եփաւաբար ալանոր
բարոյական վիճակին օգննելու . հմտութիւններին են»:
Վարդոյս բարոյական վիճակին աղջկութիւնը՝ նիւ-
թական վիճակին առատու ու հանգիտստ ըլլալուն
Եփաւաբար սելուզ մարդ մը Վասուածդիտութիւնը
գտաստիարակութեան ամէն մօստնիքներէն առաջ
աւ կրնայ ենթագրել ետքն ալ . սրովիչետե անոր
կարծեօքը՝ բարոյական վիճակին աղջկութիւնը
ու զլակի ասկից մէկ կախում մը չունի : Ուսոյինն
ու Աշխային տասպիարակութեան նշարժգործն հեղմնակին
մէջ աս տարբերութիւնը կըմնայ , որ Ուսոյինն
ըսածը թէ տղան մինչեւ բասն ատրեկան ըլլայ նէ
ըսելու չէ , ասիկոյ յարմար կդատէ ար աղան զառ
տիարակութեան տակ մոնելու յարմարութիւն
ունենալուն առաջ գիտցած ըլլայ : Երբ որ այս
երկութին ըսածին յարմարութիւնը իրարու հետ
բազգատելու ըլլանք նէ՝ Ուսոյինը աւելի յար-
մարութիւն կունենայ . քան թէ Նկարուցրին հեշ-
գինակինը . Տղուն բարոյականը շնորհելու հսմար
թէ որ նիւթական վիճակին առատ և հանգիտստ

Հասնելու ած ըլլալով՝ նախ՝ թէ այս յարձակումը
հասարակապետութիւնը չփ բդուեց օտար ազգաց
գէմ վնասակար ընթացք մը սանենալով, երկրորդ՝
գաղղիական կառավարութեան կողմանէ յառա-
ջագոյն ամեննենին ծանօթութիւն մը տուած ըլլա-
լով այս արշաւանաց վրայ, որ անիշխանութեան
գրդուիչէ երկրի մը մէջ՝ ուրաեղի բնակիչները
հանգիստ և վստահ են իրենց իրաւոնց գիտակ-
ցութեանը և քաղաքացւոց միաբանութեանը
վրայ, (այս յարձակումը) սորի տակ կառնու ազ-
գաց իրաւունքը և միանդամայն զգարտաւորու-
թիւնները՝ որոց գաղղիացի ազգը յանձնառու ե-
ղաւ իւր առհմանադրութեանը մէջ, նմանապէս
կըկործանէ եղայրութեան կապէրը, որ բնակա-
նապէս պէտք էին միաւորել այս երկու հասարա-
կապետութիւնները, այս իրաւացի պատճառաց
համար՝ (առումիւնական ազգային ժաղավար) կըսողըէ
յանուն Շատաւծոյ և ժողավրդեան ընդդէմ այս
անականուննելի յարձակմանը, կընդուարակի իւր հասար-
ական բիտուրութիւնը տէն դնելու, և պատասխա-
նառու կըթողու զնաղղիան ամէն հետեւութեցը”:

Ուտինո գորապետը բանի տեղ չդնելով այս բռ-
զոքանաց թուղթը , ասլիքի 15—27ին 6000 գաղ-
զիացի զօրբավ մկանու քալել լզէպ ՚ի Հռոմ՝ բայց
երբ մատիկցաւ նոյն մայրաքաղաքը թիւն, հսումայեցի-
ները անոնց գէմ ելլելով՝ քաջութեամբ պատե-
րազմեցան և վանաւեցին գաղլիացի զօրբը . որոնցմէ-
6—700 հոգի մեռան բոց ՚ի վիրաւորեալներէն :
Ուտինո գորապետը այս գժբազդ ելքը տեսնելով
պարտաւորեցաւ ետ քաշուիլ : Բայց մայրիսի Ախն
ըստ լատինացւոց՝ մերտամին խուռ մը մը գաղզիացի
զօրբ յարձակեցան Հռոմի վրայ և ամէն արդելք-
ներուն քաջութեամբ յազթելով՝ քաղաքը մոռան .
սակայն բազինթիւ պատճն չենքէն չիրեալով անց.
Նիշ՝ հրացաններու սասկովի հարու ածոց տակ մնա-
ցին խեղճ գաղզիացիները , որոց վրայ կրակ կը-
տեղաք աներուն ամէն պատառ հաններէն և տա-
նիքներէն : Ուտիփ Ուտինո գորապետը երկրորդ
անգամ պարտաւորեցաւ հրաման տալոր ետ քա-
շուին զբարը : Եյս երկու կախէն եաբիք . մինչեւ
մայրիսի 1—13 նոր յարձակում մը չըրին գաղզիա-

ըլլալը ուրեաք է նէ՞ առաջ խոռնափառապահածիոնիւն և
թէրզն-թիւն, կամ ինչպէս որ Ուսո առեկի յար.
մար տեսած էր իր շամիլին համար, մասանիօղոն-թիւն
սորվելու է . առանք իրեն հանդիսու և առատ
ասպրելու միջցներ տալով բարցական վիճակին ալ
կօգնեն եղեր, և աքը Վասուած գիտու թիւնն ալ
իրեւ տեսական դիսու թիւն մը թողարկիլ. երբ
որ ժամանակ ունենայ, և փիլսոփայութիւնն և
տրամաբանութիւնն եայն սորմելու յարմար դա-
տուի նէ : Ծանծներս պարզ կերպով իրեն ըստ
ներեն ելած հետեւութիւններ են . ուստի իրա-
ւունք չունի նամակագիրը ըստելու թէ՞ ՞Վ՞ ՃՐ-
մարտութիւններուն (աղջան գեղարուեստ և գրա-
կանութիւն սորմելին առաջ կենաց հարկաւոր
եկած արհեստները սորվիլ ու գործածել պէտք
է ըսերան) միտքը ծռելու կամ միամիտ ընթեր-
ցողներուն տառելի ընելու համար՝ կը նայիմ որ
բանասիրականը գրովը զուր տեղը կը հսդնի որ գը-
րածներուս մէջէն ճարտուս Երջանիո-թիւնը բուլրովին
շգուլ հեշո-թեանը վայ իը կայանայ ըսելու միտք մը
հանե՞ ”:

Վայիս մէկ գուշակութիւն մընէ , բայց ճըշ-
դութիւն չունի . հանասիրականին գրիջ Նկարու-
ղըին ճշարպութեած ըստած բանեթուն միտքը ծուե-
լին իրեն մէկ շահ մը չունի . և միտքը ինք չժը-
ռեր : Ծմէ որ Նկարագրին հեղմնակին միտքը շնասկ
էր նէ՝ իր միտքը բացատրելուն հանակը զգ խոեր
եղեր , որ ծուռ հասկցուեր է . և անտնկ ծուռ
որ՝ շնասկ միտք միայն բռնի բաշքը լով կրնայ
մէկը մէջն հանել : հանասիրականին գրիջ գիտ-
նալով կարդացողներուն մեծագոյն մասը բանը
բնագէս և առաջն նկատմամբ ինչ միտք կուտայ
նէ այն միտքը կրհասկընան , և շնասկ մոքի տա-
նելու համար միտք հսկնեցընել և աշխատութի-
պէտք է , որուն ամէն մարդ կարող չէ , առելի
կարճ ժամքայ սեպեց թէ՝ Նկարագրին հեղմնակը
և թէ . կարդացողները զգուշացընել որ տակէն
գէշ հետեւթիւն հանելու սկզբունքներէ ետ-
կենան :

յինները . որոց թիւը միշտ աւելինալու վրայ է .
քանզի ամէն օր նոր զօրք կուգայ Գաղղիայէն : Ու-
տինո զօրապետին հրամանին տակ եղած զօրքը
առայժմ 18 հազար հոգիի կըհասնի . և ամսոյն
3—15ին մեծ պատերազմ՝ մը պիտի սկսի : Ընդ-
հանրապէս չկարծուիր որ շուտով վերջանայ այս
կուիւը . քանզի չուսմի մէջ գրեթէ 50 հազար
հոգի պատերազմով զօրք կըգտնուին առայժմ ,
և քաղաքին ամէն փողոցները ահագին պատճէ շ-
ներ չինուած են . և ուրիշ շատ մեծամեծ և յու-
սահատական միջոցներ ՚ի գործ դրած են . ուստի
երկբայութիւն չկայ թէ սոսկալի արիւնահեղու-
թիւն պիտի ըլլայ մինչև որ օտարական զօրքը կա-
րող ըլլան տիրելու չուսմայի :

Նաբուլի թագաւորը ևս 12 հազար զօրքով կը քալէ դես ՚ի Հռոմ, և կըհասատուեն թէ իւր յառաջնապահ զօրքը հռամայեցւոց հետ զարնուել լովլյալթուերէ : Վերջին լուրերը կըճանաւցանեն թէ Կարիքալսի անուն հռամայեցի քաջ քառապետը 10 հազար զօրքով Դիվուլի կրգանուի Նաբուլի զօրաց յարձակմանը գէմզղնելու համար :

Աւտորիական գորքը , ինչպէս որ յայտնի է , առանց ընդդիմութիւն մը գտնելու Դուքանայի բոլոր երկրին արդէն ափքած էին բաց ՚ի Խիլունօյէն . ուրատեղ մն ծամեծ պատրաստութիւններ կըլլային գէմ գնելու համար յիշեալ զօրաց յարձակմանը . տակայն այս բանը չափողեցաւ . բանզի մայիսի 10ին ըստ լատինացւոց կայսերականք մտան ՚ի Խիլունօ , լրման օր մը գնդակոծելն ետքը զքաղաքը և շատ արիւնահեղութիւն ըլլալէն ետքը . Խիլունացիք թէպէտե յուսահատութեամբ և վերջին ճգամբ պատերազմեցան , բայց անհնար էր օր յաջողելք մը ստանային . բանզի աւստրիացի զօրաց թիւը խիստ առաւելէր , այս ինքն 16.000 հոգի էին և 60 թնդանօթ ունէին :

Վենետիկի լուրերը մայիսի 7էն են ըստ լսուի
նացւոց և տակաւին ողոքի պատերազմ մը չեն
ծանուցաներ : Ուստեցի սպառապետը վերը ան-
գատի համար հրաման յուղարկեց վենետիկցւոց

որ անձնաատը ըլքան։ և 24 ժամժամանակ տուաւոր մտածեն։ Բայց անոնք սրտմտութեամբ հերքելով ծերունի սպարապետին ինդիրը, սկսան կրինաապատկել իրենց պատրաստութիւնները և կերեսի թէ յուսահատութեամբ պիտի պատերապմին իրենց հայրենեաց անկախութեանը համար։ Փարփղի Աշխն լրագիրը կըհբառարակէ թէ Ա ենետիկի կարգինաւ Պատրիարքը հովուական նախակ մը յուղարկեր է իւր ժողովութեան, յիշեցուցանելով անոնց թէ Աստուծոյ օգնութիւնը հարկաւոր է մարդոց, թէ և ամէն հնարաւոր զգու շութիւնները ՚ի գործ դրած ըլլան։ ուստի կառաջարկէ անոնց հրապարակական աղօթք և մաղթանք առ սուրբ Վարիամ Աստուածածինն որ յասուկ պաշտպանն է Վ ենետիկի։ Եցն լրագիրը կրծանուցանէ նաև թէ անձնանուէր հայրենասիրութե հազուադիւտ օրինակ մը տուած է Վ ենետիկի մէջ Որորվինի աղնուուհի օրիորդը։ որ իւր պատմական և քաջատոհմիկ անուան պատիւ ընելով, հատարակապետութե ձեռքը յանձնեց իւր բոլոր հարստութիւնը, որուն տարեկան եկամուտը 500,000 ֆրանքի կըհասնի։ Այս օրինակ չնաշխարհիկ նուէր մը արժանի է, կըսէ, նցն ժամանակին երբ մի և նցն անուանք և միեւնոյն տոհմի Տոմի մը իշխանութե ներքւ Վ ենետիկը իւր փառաց բարձրագոյն աստիճաններ հասած էր։

ԴՐԱԿԱՆ . 8 Մայիսի ըստ լուսնացւոց

Ըէպէտե 'ի սկզբան կերւէր թէ դխրութք
պիտի կատարուի հաշոռութիւնը լւարիոյ տէրու-
թեանը հետ , ասկայն Ուատեցքի սպարապէտին
խիստ և անընդ ունելի պահանջմանը հիմնդե-
ցի ժողովրդեան պատույն դպչէ լով , անոնց սրտ-
մոռութիւնը վերջի աստիճան շրաբեցին . վասնորյա
գրգռութիւնը և յու զմունքը նորագուեցան այս
մայրաքաղաքիս մէջ , և շատերը կուղեն որ պատե-
րազմը վերստին սկսի . քանզի ազդին մեծագոյն
մասը աւելի աղէ կ կըհամարի պատուով յառթուիլ
քանի թէ այսպէս նախատանօք ընդունել յիշեալ
սպարապէտին խիստ պայմանները . որոց գլխա-
ւորներն ասոնք են . 226 միլիոն ֆրանք պատե-

թիւններուն գէմ ըլլալուն համար հաստրակու-
թեան ատելի կըլլայ : Եյս գաղափարները և ոռ
վրութիւնները հաստրակութեան մաքին մէջ խօ-
թոլլ բանասրիրականնին գրիչը չէ . ուստի Նկարա-
գրին գրութիւնն ալ Թամբա ընթեցովներուն ատելի
ընոլլ անիկա չիլնար ըլլալ :

Նկարագրին գրածներէն հետեւ թիւն հանելի ալ թէ , ուրեմն մարդուս երջանկութիւնը բոլորովին զգալի հեշտութեանը վրայ կը կայտնայ , չատխորունկ և հեռաւոր բան մը չէ որ ասոր համար աշխատութիւն պէտք ըլլայ : Նկարագրիը մարդոյս պարագելու արժանաւոր բան կը տոնէ կը միայն հանդիսաւ և առ աստ կեանք վարելը . գիտութեանց մէջ միայն այն գիտութիւնները հիմակու մարդոց յարմար կը դատէ . որ ասոնց զարդացմանը ու կատարելագործութեանը կօժանդակեն . և բարոյականին աղէկութիւնն ալ նիւթական վիճակին առ աստ և հանդիսաւ ըլլալուն հետեւ թիւն կը ցըցընէ : Վարոնցմէ զատ այն Դաստիարակութեան Նկարագրին մէջ ի՞նչ ցըցուցեր է որ մարդուս երջանկութեանը օժանդակէ : Վարդս բնական բաղձանք մը ունի երջանիկ ըլլալու , աղէկ դաստիարակութիւնը՝ այս բաղձանքիս համեմ լու միջոցները պիտի դիւրացընէ : Թէ որ երջանկութիւնը բոլորովին զգալի հեշտութեանց վրայ կը կայացընէ Նկարագրին հեղինակը ըստելով՝ նամակագրին աչքին սիսալած երևցաւ բանասիրականին գրիչը նէ կրնայ խօսքը դարձնել և բաել . երջանկութեան համեմ լու մէկ հաստիկ միջոց՝ զգալի հեշտութիւնները կը ցըցընէ : Կարծեմ թէ նիւթական վիճակին առ աստ ու հանդիսաւ ըլլալը , և զգալի հեշտութիւնը իշարուիկ այնքան տարբերութիւն ունին , որքան որ աշխարհաբարը գրաբարէն կամ ուամկական զրուգուածքը միմասոկասան որուուածուն :

Digitized by srujanika@gmail.com

Յօհաննէս պրո-սացի տէր Այարացի պետ
Հայութիւն :

բատմի ծախը կը պահանջէ . Բիէմնեղ էի երկրին
գլխաւոր բերդ երուն մէջ պահապան զօքք դնել
կու գէ . Նմանապէս կրպահանջէ որ սահմանադրու-
թեան ազատական յօդուածները փսխուին : Ի
վերայ այսր ամենայնի կըսէն թէ Վաղղեայ և Վնդ-
ղեայ կառավարութիւնները բարեկամութար միջա-
մուխ պիտի ըլլան այս գործոյն մէջ . և հետեւ
ւաբար Վւատրից կառավարութիւնը եւս պիտի
պարտաւորի չափաւորելիք պահանջմունքը , մա-
նաւանդ որ շունդարիխայի ձախորդութիւնները Է-
տալխայի յաղթութեանց աղդեցութիղ շատ տկա-
րսցուցին : Վրդէն ոմանք կըհաստատեն թէ Ուա-
տեցիք սպարապետը 100 միլիոնի իջեցուցեր է իր
պահանջմունքը պատերազմական ծախուց վճարմա-
նը համար , և Արտենիայի կառավարութիւնը
միայն 80 միլիոն հասուցաննել կու գէ : Երեք հա-
զար աւտորիական զօքք , զինադադարման պայմա-
նացը համեմատ , Վլէքտանդրիոյ բերդը մուան .
և նոյնչափ Բիէմնեղ էցի զօքքով պահպանութիւն
պիտի ընեն յիշեալ բերդին մէջմինչև որ կատա-
րել լավէս լամբնայ հաշտութիւնը :

ԳԵՐՄԱՆԻԱ : Այս ընդարձակ երկրին մէջ գոլութիւնը օր ըստ օրէ աւ ենալու վրայ է : Գերմանական զանազան կոռավայրութեանց և իրենց ժողովրդեան մէջ մեծ տարածայնութիւններ կրծագին ամէն օր : Ֆրանքֆորդի ազգային ժողովը կըպահանջնէ որ ազգովինն եղած նոր սահմանադրութիւնը ընդունին բոլոր Գերմանական տէրրութիւնները , նմանապէս Բրուսիոյ ժագաւորը կայոր Գերմանիոյ կոչուի յիշեալ ժողովյոյն ընտրութեանը համեմատ . և եթէ այս որոշմանց գործադրութիւնը չըլլայ , մեծ խուռլութիւն պիտի ծագի , կըսեն , Գերմանիոյ մէջ . Պերլինէն եկած լուրերը մայիսի 5էն են . և կրծանուցաննեն թէ այս մայիսաբարը մեծ յուզման մէջ է : Բրուսիոյ թագաւորը իւր ամէն ուժովը գէմգնել կու զէ Ֆրանքֆորդի ազգային ժողովյոյն որոշմանը , և Գերմանական կայուեր տիտղոսը ընդունին իւր ամեններին : Այսոնիայի թագաւորը ազգային պատգամաւորաց խորհրդաբանը լուծեց , ըստորում կառավարութեան գէմ որոշումներ կընէ : Անձամեծ անկարգութիւններ ծագեցան և արիւնահեղութիւնն ևս եղաւ այս թագաւորութեանը մէջ : Հանունիքի թագաւորը ևս պատգամաւորաց ժողովը լուծեց . և այս կառավարութիւնը , նմանապէս Պալիէտայի կոռավայրութիւնը միշտ գէմ կըդնեն Ֆրանքֆորդի ազգային ժողովյոյն և չեն ու զեր ընդունին իւր անոր կարգադրած սահմանադրութիւնը :

ԱԽՍՏՈՒԱ. Վիշնա, 10 Մայիսի ըստ բարինոցւոց :
Այս տէրութեան գործքերը նոր և ծանր գար-
ձուած մը առնելու վրայ են : Աստղից կառա-
վարութիւնը տեսնելով որ իւր մասնաւոր ուժով
պիտի չկրնայ դէմքնե Հունգարացւոց յարձակ-
մանը , ող ոնք կըսպառնան Այսնա մտնելու ,
փութացաւ Ուստաց վեհափառ Կայսրէն օգնու-
թիւն խնդրել . որ յօժարամտութեամբ հաճե-
ցաւ յիշեալ կառավարութեան ինդիրը ընդու-
նելու , Այսնայի լըսագիրը հետեւալ յայտարա-
բութիւնը կըսպառնամիէ այս գործոյս վրայ :

“Հունգարիայի ապստամբութիւնը քանի մը աւ
միսէ ՚ի վեր այնքան տաքածուեցաւ , և իւր այժ-
մեան վիճակին մէջ այնքան յամառեալ միաբա-
նութիւն մը կըտեսնուի Եւրոպայի բոլոր կործա-
նիչ կուսակցութեանց , որ ամէն տէրութեց հա-
սարակոց օգուտն եղաւ այսուհետեւ թեւ և թիւ-
կունք ըլլալ կայսերական կառավարութեանը՝ իւր
կուիւին մէջ այս ապստամբութեանը դէմ . որուն
նպատակը ընկերական կարգը աւրելէ այս կողմէն .

Այս գլուխաւոր պատճառաց համար վեհափառ
կայսրը օգոստափառ Ուռաաց կայսրէն զէնքով
օգնութիւն խնդրեց, որնոր համեցաւ շնորհելու
վեհանձնական փութով և մեծ միջոցներով: Ուռ-
աի այս երկու կողմանց միաբանեալ պատերազմա-
կան պատրաստութեանց գործադրութիւնը ար-
ուէն սկսեալ է”:

Գրանչիսկոս Յովելէփ Աւտորիս Վեհափառ
կայսրը Օլմիցէն մեկնելով ամսոյս ծին առաւազ
առուն կանուխ հասաւ ՚ի Վիէննա . որուն բնա-
կիչները մեծ ու բախտութեամբ իմացան այս անակն-
ունելի գալուստը : Օգոստափառ կայսրը իւր
մրայ առաւ աւտորիկան բոլոր զօրաց բարձրա-

գոյն հրամանատարութիւնը , և վերջին ճգ ամբ պիտի աշխատի , ու մասնակից պիտի ըլսայ ամէն փոտնդաց , որպէսզի հաստանուն և տնվեաս պահէ Հայրենեաց փոռքը և պատիւթ :

Վ լինայի Լ ցա անուն լրագիրը մայիսի 9 ամ
սաթուով կըհրատարակէ :
“Բասկեմի էլեանին հրամանատարութեամբը
106.000 Ուուսի զօրք կըքալեն առայժմ, որոցմէ
23 հազարը ձխուոր են, և այս զօրաց մէկ մասը
արդէն՝ մեր երկրին մէջ կըդատնուին : Մայիսի 4ին
17.000 զօրք անցան Քրաքովիէն՝ այս կովմը գալով,
հետու եալ օրը 22.000 հոգի յառաջացան 11.450
ձիով, Արէկ (8 մայիսի)՝ 15.000 հոգի աւասրիաւ
կան երկիրը մասն՝ Դառնուկոտէն, և 25.000 հոգի
Պրոտիէն՝ 9800 ձիով : Լյոօր (9 մայիսի) 17.000
հոգի կըմոնեն ի Սոլոզէ զիս, և վաղին եաքը 9000
հոգի ևս անոնց ետեէն պիտի գան Հիւսիսաթինի
Ճանապարհաւ”:

Աւտրիայ ներքին վիճակը տևենալին հանգիստ
է . զանազան աղբայինութիւնները մեծ խռովութե
մէջ կըդանու ին : Պօհեմիայի մայրաքաղաքը՝ ի Ար-
քայա ապստամբական շրժումներ տեսնուելով,
Աւտրիայ կառավարութիւննը պատշարման վիճակի
մէջ դրաւ նոյն քաղաքը : Խոռուատատանի մէջ ևս
անհանգ տուաթիւնը . կըշալունակուի միշտ :

Ապօջէտրա Ունանա անուն լրագիզը հետեւեալ
յօդուածը կըստրունակէ :
“Խոռու ատները ասլուսամբ եցան , և հարկադրե-
ցին զՊարոն Եթէլուիլը որովէ սղի զիրէնք իրենց հայ-
րենիքը տանի , որնոր պաշտպանել կուզեն : Եթէ-
լավը պարսաւորեցաւ զիջանիթև բոլոր առաջին
խումբը զօրաց կըքալէ գէպ ՚ի հարաւ” :

ՀՈՒՆԴԱԲԻԱ : Վաճառները միշտ յաջողութեան առաջիմ և տակաւին օրէ որ կը յառաջանան : Եւստրիացի զօրքը Գոմուն հաշակաւ որ բերդին պաշտրումը թող տալով ետ քաշուեր են . նմանապէս Ուասոյ քաղաքը ևս պարզեր են : Ու կայն ընդ հանրապէս չկարծաւիր որ Վաճառաց այս յաջողութիւնը մինչեւ վերջը տեէ . և այս գործքերը շուտավ ուրիշ կերպարան մը պիտի ընդունին : Ուուսաց կառափարութիւնը բաղենթիւ զօրքով օգնութեան կը հասնի Եւստրիայ տերութեանը :

Հունիքարացւոց այժմեան զօրութէանը վրայօք
այս կերպիւ կըգրէ Վէննայի Երանական պատ-
ռուական լրագիրը :

չին, հիմակ մէկէնիմ, կ իրենք սկսան կայսերական զօրբաց վրայ յարձակիլ: Ի սկզբան իրենց զօրբը առ առաւելն 60—70.000 կըսեպուէր, ան աւ ըստ մէծի մոսին անկանոն, իսկ հիմա բազմաթիւ, կարգաւորեալ ու ահեղբանակ մը ունին: Յառ ռաջադաշտն կայսերականք Վաճառատանին գրեթէ երեք բառ որդը յաղթելավ առ ին, հիմա ասոր հակառակ գրեթէ երեք քառորդը Վաճառներուն ձեռքն է, մանաւանդ Դանուք գետին ձախ գին եղած երկիրները”:

Ալսեն թէ Ո աճառ զօրաց մէջ 30 հայքարի
չափ բարոնիացի վինուոր կըգտնուին , այլ և շատ
օտարագդի զօրապետներ կան . որոց թիւը հետեւ
եալ կերպիւ կըդնէ Բնէս լրաց իրը : Բոլոնիացի
զօրապետ 12 , Գաղղիացի 3 , Աղդ վեցացի 3 , Իտա-
լացի 2 , Գերմանացի 2 , Հայագդի 1 , և 4 հատ
Մաճառ . բնդամէնը 27 զօրապետ :

黑道 白道 黑道 白道

Հայուսնեան , 15 Եպիսկոպոս :

Ո՞ւր վերջի թիւէն ետքը՝ գմբաղդութեամբ
գողութե դիպուածները շարունակուեցան՝ և ճանձ
անհանգստութեան մէջ ձգելով քաղաքին հասա-
րակութիւնը : Ենցեալ շարթու (^{Կառու} պաշարը ը-
սուած շրկան) Հայոց շտեմարան մը բացին գո-
զերը որոնք տանիքը ծակելով ներս մտան և 5
— 6000 զուրուց վերցուցին :

— Եյս շաբթու ուրիշ երկու գողութիւն և պատահեցաւ . մէկը՝ Արմաղիեակ թաղը փռան մը մէջ . ուսկից 4—5000 զուրուշ վերցուցին . և միւսը Ջրանկաց թաղը վաճառականի մը տունը : Այրակի գիշեր Պու ռնովայի Յունաց եկեղեցին

ևս գողեր մասն , և 40 հազար զուրուժ արժեքով արծաթի արծաթեղին անօթներ վեցտացին : Բայց այս սրբապիղը զողութեան հեղինակները երկու օրէն ետքը բռնուեցան ու գոլցուած բաներուն մէկ մասր գտնուեցաւ :

— Քաղաքիս կտուավարիչ վսեմափայլ Օուման
է ֆէնտին շարագործ անձանց գէմզ զդուշու թեսն
օրինաւոր միջոց մը ՚ի զ ործ գրաւ , արգիխէ լովոր
այսու հէտեւ մը օր ըլլայ զէնք չու նենայ վրան : Եւ
այս հրամանին գէմզ դնօվը առջի անդամին հա-
մար՝ 15 օր բանտը պիտի մնայ . երկրորդ անդա-
մին համար՝ ամիս մը , և եթէ միեւնոյն մարդ ոյն
քով երրորդ անդամը զէնք գտնուելու ըլլայ , երեք
ամիս դրանիս պիտի մնայ : Եյս հրամանը քաղաքիս
հիւպատոսաց ևս հաղորդաւեցու , որդէսզի ի-
րենց հպատակացը ծանուցանեն :

Պրուսայէն մալիսի 5 տասնաթուով կրգելեն թէ
նոյն քաղաքէն 7—8 ժամ հեռու ։ յէկէվօլնահան
զին Շերակ գեօլը ըստած Հայոց գեղին եկեղե-
ցին այս օրերս գողեր մանելով, տնոր մէջ գըտ-
նուած արծաթեղէն զարգերը և անօթները ժող-
վեր տարեր են, և ամեննեին բան մը չգեր են :

Եյս սրբապիջ չարագործները ով ըլլալին տակաւին յայտնի ըլլալի, կաղաքնեմք մեր ընթերցողները, որպէսզի եթէ այս օրինակ եկեղեցական անօթներ ծախելու կըրերեն, ուր որ ըլլացաղաքին ազգային հոգաբարձուաց լուրծ տան :

Այս Յակոբեանց աթոռոցն միաբաններէն

արժանապատիւ տէր Վեսրովլյ ծայրադայն վար-
դապետը ամսոյս 8 ին շաբենաւոլ Յօսպէէն հա-
սաւ Իզմիր . ուր տեղի մաքրանոցը սովորական
գրուշութեան օրելրը կատարելով , Կատանդնու-
պօլիս պիտի երթայ մասնաւոր պաշտօնիւ մը :

— Արփութամբ հրատարակիլու հետևած նաև մասից որնոր ռուսական հայ բարեկամներնեսմիկը տւառիկած է մեզ :

Առաջին պատրիարք է եղաւ։
Յարդիչ բարեկամ ։

ւելնալը , և անոր գլխաւոր առիթները՝ իմ զըրութեանս համեմատ որ ՚ի 26 ասղբիլի . ձեր պատուական Արշակունյ Արտագեան 336 երորդ թերթին մէջ հրատարակելնիդ խիստ բարի ազդ եցու թիւնը ըրաւ մայրաքաղաքիս բարեմիտ հասարակութեանը վրայ : Արդ՝ այսօր ալ ուրախութեանի կամաց անուցանեմթէ , մեր գերազատիւն նորընսիր Պատրիարք Ալեքսինան Յովհաննէս վարդապետը , որ իւր ազգասիրական յառաջադէմ (բլոկիսիփ) ինսաքքով սիրելի եղած է ժողովրդեան , իւր ծանր

պաշտօնին յանձնառուու ըլլալէն հետէ գովիլի
ջանքով մը կաշխատի միշտ աշխարհական ազգային
ժողով մը հաստատելու , և անոր անդամոց ընտ-
րութիւնը օրինաւոր կերպիւ և անաշառապէս ը-
նել տալու : Եւ մինչեւ այս ժողովայն կարգադրիլը,
քանի մը մեծամեծաց մէջմիայն ձեռք զարնուած
ազգային նոր կարգադրութիւնները ընդ հանուր
ժողովքի մը ներկայացընելու հոգ կըտանի հայ
րաբար . որպէս սղի հասարակութիւնը ևս գործա-
կից ըլլալով նոյն կարգադրութեանց , իւր համ-
ազգական իրաւունքէն զըրկուի : Իսկ այս նոր
կարգադրութեանց անհրաժեշտ հարկաւորու-
թիւնը արժանապէս հասկըցող ուսումնական և
բաղմահմատ անձինք զժբազգութեամբ տակա-
ւին խիստոքիչ ըլլալով , կըլսուի թէ մեր գերա-
պատիւ . Պատրիարքին գէմծաներ գժուարութիւն-
ներ և արգելքներ կելլէն . բայց ժաղավարան
յայսը հաստատուն է անոր բազմափորձ կենցա-
զադիսութեանը և խոհեմութեանը վրայ . որով
ամեն կերպ զժուարութեանց յաղթելով , Ար-
տուծով կարող պիտի ըլլայ յածող վահիճան մը
տուլ ազգային աշխարհական ժողովայն օրինաւոր
հրմանդրութեանը : Եւ այս կերպիւ պիտի ան-
մահացընէ իւր յիշտատակը ազգին . մէջ Ճշմարիտ
ազգամիրութեան և արգարութեան ընտանիքի

օրինակ մը ձեւլով յետագայից :
Երդ՝ կազմակեր ՚ի սէր Շմարտութեան հրատա-
րակեք այս նամակս ձեւ անաշտու լրագրոյն մէջ :
Կառանց նուպայօնն , 10 Մայիսի 1849 :

‘U. O. U. ፳፻፲፭ ቀን አዲስ ዘመን’

Հրատարակիչ և տեր լուսաբայում :
Դուկու Գ. Պալւութեան :